

4 ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1 Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи

Підготовка до захисту передбачає виконання таких етапів:

- проходження перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат;
- оформлення декларації академічної доброчесності здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ;
- попереднє обговорення результатів виконання кваліфікаційної роботи на випусковій кафедрі у форматі передзахисту;
- написання відгуку наукового керівника;
- скерування на рецензування та отримання рецензії;
- проходження процедури нормоконтролю з технічного оформлення кваліфікаційної роботи;
- подання паперового та електронного варіанту кваліфікаційної роботи секретареві Екзаменаційної комісії не пізніше ніж за два тижні до захисту для своєчасного розміщення в Інституційному репозитарії Запорізького національного університету;
- підготовка доповіді та презентації.

Перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат. У 2017 р. набрав чинності Закон України «Про освіту» № 2145-VIII, що запровадив єдині для всіх рівнів освіти види порушень академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування тощо). Згідно з цим Законом, **«академічна доброчесність»** – це сукупність етичних принципів та правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових досягнень.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти зокрема передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства щодо авторського права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної та наукової діяльності.

Порушенням академічної доброчесності вважається академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства.

З метою підвищення якості кваліфікаційних робіт, забезпечення високого рівня має їхньої оригінальності та запобігання плагіату, кваліфікаційна робота повинна пройти перевірку на плагіат з використанням онлайн-сервісу Unicheck (<https://unicheck.com>), який перевіряє текстові

документи на наявність запозичених частин тексту з відкритих джерел в Інтернеті та внутрішньої бази документів університета.

Перевірці підлягає основна частина випускної кваліфікаційної роботи. За критерій оригінальності творів приймається показник рівня унікальності тексту у відсотках, отриманий за допомогою програмно-технічних засобів перевірки на плагіат, який показує співвідношення авторського тексту до загального обсягу роботи. Результатом перевірки кваліфікаційної роботи магістра є висновок з наведеним відсотком унікальності тексту.

Запобігання та виявлення академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти забезпечують завідувач випускової кафедри та наукові керівники кваліфікаційних робіт. Для проходження перевірки на академічний плагіат автор кваліфікаційної роботи у термін не пізніше 30 календарних днів до засідання ЕК готує файл кваліфікаційної роботи у форматі, прийнятному для перевірки на плагіат (*.doc, *.docx), та надає його відповідальній особі, яка призначається завідувачем кафедри фізичної терапії та ерготерапії. Відповідальна особа перевіряє кваліфікаційну роботу та повідомляє студента й наукового керівника про відсоток оригінальності перевіреної роботи. У разі виявлення в тексті кваліфікаційної роботи запозичень без посилань або «низького» рівня оригінальності студент має право доопрацювати відповідні розділи кваліфікаційної роботи та подати їх на повторну перевірку. Процедура перевірки в цьому випадку така ж сама.

Перед проходженням перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат студент оформлює Декларацію академічної доброчесності здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ (додаток К).

Попередній захист кваліфікаційної роботи. Завершена й схвалена науковим керівником кваліфікаційна робота підлягає попередньому захисту на випусковій кафедрі фізичної культури і спорту згідно з затвердженим календарним планом в установлені кафедрою терміни. Попередній захист відбувається у присутності студентів, наукового керівника, завідувача та викладачів випускової кафедри. Студенти, кваліфікаційні роботи яких на передзахисті було оцінено позитивно, допускаються до прилюдного захисту.

Відгук наукового керівника є підставою для допуску кваліфікаційної роботи до прилюдного захисту. Науковий керівник дає загальну оцінку наукового дослідження, визначає рівень самостійності та особистий внесок автора, характеризує ставлення магістранта до виконання кваліфікаційної роботи, зазначає недоліки роботи. У відгуку подається попередня оцінка у формі висновку: *«Кваліфікаційна робота магістра О.М. Петренко виконана відповідно до чинних вимог і може бути допущена до захисту на екзаменаційній комісії»*. Завершується відгук пропонованою оцінкою (додаток Л). Після захисту кваліфікаційної роботи ця оцінка може бути підвищена, знижена або залишена без змін залежно від результату захисту, вміння магістранта доповісти про виконану роботу, давати відповіді на запитання та користуватися наочним матеріалом.

Рецензія на кваліфікаційну роботу. Завершена кваліфікаційна робота підлягає рецензуванню. Рецензент має бути визнаним фахівцем тієї галузі, в межах якої виконувалося наукове дослідження, мати науковий ступінь. Рецензія на кваліфікаційну роботу має об'єктивно оцінювати як її позитивні сторони, так і недоліки. У рецензії зазначають:

- актуальність теми;
- вміння застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних питань або практичних завдань;
- наявність у роботі наукової новизни, перспективності, практичної цінності;
- достовірність результатів і обґрунтованість висновків;
- стиль викладу та оформлення роботи;
- недоліки роботи.

Стиль рецензії має відповідати нормам написання наукових відгуків (додаток М).

Нормоконтроль якості виконання кваліфікаційної роботи призначений для перевірки правильності оформлення наукової роботи і проводиться викладачем-нормоконтролером до подання кваліфікаційної роботи до захисту. При його проведенні враховують:

- відповідність назви теми роботи наказу із затвердженням теми;
- дотримання технічних вимог до оформлення роботи;
- дотримання вимог до структури магістерської роботи;
- ідентичність назв розділів і підрозділів у змісті та в тексті роботи;
- наявність електронного варіанту роботи.

Електронний варіант повинен оформлюватися одним файлом у форматі *.doc або *.docx, де назвою файлу є прізвище автора. Електронний варіант повинен бути повністю ідентичним за змістом роботі на паперовому носії.

Виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності завершена кваліфікаційна робота (переплетена в м'яку палітурку) разом з відгуком наукового керівника і рецензією на кваліфікаційну роботу подається здобувачем вищої освіти на кафедру фізичної культури і спорту не пізніше ніж за **два тижні до дня захисту** в Екзаменаційній комісії (ЕК). Завідувач кафедри фізичної культури і спорту за умови дотримання усіх вимог щодо написання та оформлення кваліфікаційної роботи та наявності відгуку наукового керівника, рецензії, робить відповідну відмітку в технічному завданні про допуск до захисту в екзаменаційній комісії.

Ксерокопії статей і тез доповідей здобувача також мають бути подані до розгляду членам ЕК під час захисту кваліфікаційної роботи. Наявність тез доповідей або статті у наукових виданнях є обов'язковими елементами кваліфікаційної роботи магістра (в рамках науково-дослідної діяльності студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 017 Фізична культура і спорт).

Електронний варіант кваліфікаційної роботи за тиждень до захисту передається секретарем екзаменаційної комісії до Інституційного репозитарію

Запорізького національного університету для подальшого оприлюднення на офіційному веб-сайті ЗНУ.

Кваліфікаційну роботу, яка несвоєчасно потрапила на кафедру або не відповідає встановленим вимогам, до захисту не допускають. До захисту також не допускають роботи студентів, які не виконали навчальної програми та мають на момент подання до захисту магістерської роботи академічну заборгованість.

Для захисту кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії магістрант повинен **підготувати доповідь**, в якій розкрити суть, теоретичне й практичне значення результатів роботи. Структурно доповідь складається з трьох частин, які повинні бути логічно взаємопов'язаними та сукупно характеризувати зміст проведеного дослідження.

У першій вступній частині доповіді доцільно охарактеризувати актуальність обраної теми, описати наукову проблему та ступінь її розробленості, представити мету та завдання роботи, об'єкт та предмет, методи та організацію дослідження.

Друга частина доповіді є найбільшою за обсягом. Головне її завдання – послідовно, згідно з логікою дослідження, представити та проаналізувати дані експериментальної частини дослідження, зіставити результати основної та контрольної груп, порівняти дані власного дослідження з даними наукової літератури.

Заключну частину доповіді готують, орієнтуючись на текст висновків роботи. У ній наводять загальні висновки, не повторюючи узагальнень, зроблених при характеристиці глав основної частини, й основні рекомендації.

Викладення доповіді повинно обов'язково супроводжуватись візуальним супроводом у вигляді мультимедійної презентації, в якій автор наводить основні тези доповіді, представляє результати дослідження, обґрунтовує висновки та рекомендації. Особливу увагу варто звернути на аналітичні таблиці, графіки і схеми, що містять у наочній сконцентрованій формі найважливіші результати роботи. Основні вимоги до змісту та оформлення презентації наведено в додатку Н. Доповідь магістранта не повинна перевищувати за часом 10 хвилин усного виступу.

4.2 Захист кваліфікаційної роботи

Захист випускної кваліфікаційної роботи проводиться на відкритому засіданні спеціально створеної екзаменаційної комісії. Захист кваліфікаційної роботи відбувається в кінці семестру згідно з графіком навчального процесу. До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану, на підставі наказу ректора. Остаточну оцінку за виконання кваліфікаційної роботи ставлять члени Екзаменаційної комісії на підставі публічного захисту. Захист здійснюється відкрито і гласно. Здобувачі вищої освіти та інші особи, присутні на захисті, можуть вільно здійснювати аудіо- та/або відеофіксацію процесу захисту.

При захисті кваліфікаційних робіт до ЕК подаються:

- виконана кваліфікаційна робота з дотриманням вимог академічної доброчесності;
- декларація академічної доброчесності здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ;
- витяг з протоколу засідання кафедри з рекомендацією про допуск здобувачів вищої освіти до захисту;
- відгук наукового керівника з характеристикою діяльності здобувача вищої освіти під час виконання кваліфікаційної роботи;
- рецензія на кваліфікаційну роботу.

До ЕК можуть подаватися й інші матеріали, які характеризують наукову і практичну цінність виконаної кваліфікаційної роботи: друковані статті за темою роботи, документи, що вказують на практичне застосування роботи тощо.

Проведення засідання ЕК при захисті кваліфікаційної роботи включає:

- оголошення головою або членом ЕК прізвища, імені та по батькові здобувача вищої освіти, теми його кваліфікаційної роботи;
- оголошення навчальних досягнень здобувача вищої освіти (наукових, творчих, рекомендацій випускової кафедри);
- доповідь здобувача вищої освіти у довільній формі про сутність кваліфікаційної роботи, основні наукові рішення, отримані результати та ступінь виконання завдання. При цьому можуть використовуватися різні форми візуалізації доповіді: обов'язковий графічний матеріал кваліфікаційної роботи, визначений завданням до підготовки кваліфікаційної роботи, слайди, мультимедійні проектори, аудіо -, відеоапаратура тощо;
- відповіді на запитання членів ЕК;
- оголошення секретарем відгуку керівника кваліфікаційної роботи або виступ керівника зі стислою характеристикою роботи випускника в процесі підготовки кваліфікаційної роботи;
- оголошення секретарем рецензії на кваліфікаційну роботу;
- відповіді здобувачів вищої освіти на зауваження керівника кваліфікаційної роботи та рецензента;
- оголошення голови ЕК про закінчення захисту.

Результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС і національною шкалою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). При визначенні оцінки роботи приймається до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Оцінки за результатами захисту кваліфікаційних робіт оголошуються у день захисту. Повторний захист кваліфікаційної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Здобувачам вищої освіти, які успішно захистили кваліфікаційну роботу, рішенням ЕК присуджується відповідний ступінь вищої освіти, присвоюється відповідна кваліфікацію і видається диплом (диплом з відзнакою з урахуванням рекомендації випускової кафедри).

У тих випадках, коли захист кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня атестації, ЕК приймає рішення про те, що здобувач вищої освіти

є неатестованим, що відображається у протоколі засідання ЕК. Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку при захисті кваліфікаційної роботи, відраховується з ЗНУ. Йому видається академічна довідка встановленого зразка. У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, ЕК встановлює, чи може здобувач вищої освіти подати на повторний захист ту саму кваліфікаційну роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену випусковою кафедрою ЗНУ.

Здобувач вищої освіти який за наслідками атестації отримав незадовільні оцінки, має право один раз протягом трьох років після проходження атестації поновитися (в межах ліцензованого обсягу за відповідною спеціальністю (освітньою програмою)) на навчання в ЗНУ за рахунок коштів юридичних або фізичних осіб для повторного проходження атестації за програмою, яка є чинною на час поновлення. У разі, якщо після закінчення студентом Університету пройшло більше трьох років, право на його повторну атестацію надає Університет за погодженням з Міністерством освіти і науки України.

Здобувач вищої освіти, який не пройшов атестацію повторно, має право поновитися (в межах ліцензованого обсягу за відповідною спеціальністю (освітньою програмою)) для повторного навчання в Університеті протягом повного останнього семестру.

Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на засідання ЕК для захисту кваліфікаційної роботи, то в протоколі ЕК відзначається, що він не з'явився на засідання ЕК. Здобувачам вищої освіти, які з поважних (документально підтверджених) причин не з'явилися на захист кваліфікаційної роботи, ректором Університету може бути змінена захисту в межах терміну роботи ЕК. У разі неможливості проходження атестації такі особи мають право поновитися (в межах ліцензованого обсягу за відповідною спеціальністю (освітньою програмою)) на навчання в Університеті для проходження атестації під час наступного терміну роботи ЕК.

Отримання здобувачем вищої освіти незадовільної оцінки на одному з атестаційних екзаменів не позбавляє його права продовжувати проходити наступні етапи кваліфікаційної атестації. Здобувач вищої освіти допускається до захисту кваліфікаційної роботи, але йому не присвоюється відповідна кваліфікація.

4.3 Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінювання кваліфікаційної роботи екзаменаційна комісія здійснює за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і за 100-бальною шкалою ЄКТС. При визначенні оцінки екзаменаційна комісія враховує якість виконання та оформлення кваліфікаційної роботи та її безпосередній захист здобувачем вищої освіти.

Відмінно (90–100 балів). Кваліфікаційна робота є бездоганною: виконана з дотриманням усіх вимог до такої роботи, носить творчий характер, містить аргументовані висновки, елементи новизни, має практичне значення;

одержані результати достовірні; робота оформлена відповідно до вимог і чинних стандартів; відгук і рецензія позитивні; ілюстративний матеріал підібраний грамотно й доцільно, правильно оформлений, відображає зміст проведених досліджень; доповідь логічна, стисла, вільне володіння понятійно–категоріальним апаратом; відповіді на питання членів екзаменаційної комісії коректні, правильні, повні та обґрунтовані.

Добре (75–89 балів). Тема роботи розкрита повністю, але відзначаються окремі недоліки непринципового характеру: деякі питання не деталізовані; в теоретичній частині поверхово проаналізовані літературні джерела; в основній частині роботи наявні елементи описовості; елементи новизни чітко не представлені; не всі надані пропозиції можуть бути рекомендовані до впровадження; мають місце окремі зауваження в рецензії та відгуку; робота оформлена згідно з вимогами, окремі огріхи носять несистематичний характер; доповідь логічна; відповіді на питання членів екзаменаційної комісії в цілому правильні, але не достатньо повні.

Задовільно (60–74). Тема кваліфікаційної роботи в основному розкрита, але відзначаються недоліки змістового характеру: нечітко окреслена мета наукового дослідження; наукова полеміка відсутня; використання інформаційних матеріалів (таблиць, графіків, схем) не завжди вмотивоване; у дослідницькому (аналітичному) розділі переважають елементи описовості; рекомендації обґрунтовані непереконливо; мають місце окремі суттєві зауваження в рецензії та відгуку; доповідь прочитана за текстом; не всі відповіді на питання членів екзаменаційної комісії правильні або повні; наявні зауваження щодо оформлення кваліфікаційної роботи.

Незадовільно (менше 60 балів). Тема кваліфікаційної роботи магістра розкрита поверхово; мета кваліфікаційної роботи та завдання сформульовані нечітко; розділи слабо пов'язані між собою; відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел; аналіз носить поверховий характер або й зовсім відсутній; у роботі переважає описовість і реферативність, немає системності та глибини розкриття наукової проблеми; рекомендації не обґрунтовані, з аналізу не випливають; оформлення роботи не відповідає вимогам; рецензія та відгук керівника містять принципові зауваження; доповідь прочитана за текстом; презентація не підготовлена; відповіді на питання членів екзаменаційної комісії неточні або неповні.

Показниками якості кваліфікаційної роботи магістра при визначенні оцінки є:

- чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому;
- якість і глибина теоретичного та методологічного аналізу обраної проблеми;
- якість емпіричного дослідження;
- творчий рівень дослідження;
- науковість стилю викладання;
- правильне оформлення роботи відповідно до стандартів;
- відсутність принципових зауважень у рецензії та відгуку керівника;

- успішність презентації дослідження та відповідей на запитання членів ЕК.

Автор кваліфікаційної роботи під час захисту має продемонструвати вміння:

- глибокодумно, логічно та аргументовано викладати матеріал;
- використовувати статистичні та інші методи дослідження;
- володіти навичками узагальнення;
- чітко формулювати висновки;
- відстоювати свою авторську позицію;
- обґрунтовувати інноваційні підходи щодо виконання завдань дослідження;
- знати правила публічного виступу (чіткість, лаконічність, граматична правильність висловлювань).

4.4 Захист кваліфікаційної роботи з використанням технологій дистанційного навчання

Атестація здобувачів вищої освіти у формі захисту кваліфікаційної роботи з використанням дистанційних технологій навчання здійснюватиметься в синхронному режимі (відеоконференція) з цифровою фіксацією (відеозапис, аудіозапис, фотофіксація тощо). Альтернативою синхронному виступу може бути завчасно надісланий секретареві екзаменаційної комісії відеозапис виступу (презентації) здобувача освіти з можливістю його ідентифікації та засвідчення факту виступу. Запитання-відповіді до здобувача освіти обов'язково проводяться у синхронному режимі.

За два тижні до початку роботи екзаменаційної комісії на сайті факультету фізичного виховання, здоров'я та туризму оприлюднюється затверджений графік захисту кваліфікаційних робіт. Для забезпечення якісного проведення захисту кафедра фізичної культури і спорту створює в СЕНЗ ЗНУ електронну дисципліну з назвою «Захист кваліфікаційної роботи магістра», де за тиждень до початку захисту розміщується актуальна інформація – графік захисту, умови проходження (дистанційна платформа, способи підключення тощо), інформація щодо електронної пошти, телефону, відповідного месенджера (Viber, Telegram та ін.) секретаря екзаменаційної комісії або іншої відповідальної особи, до якої здобувач освіти може звернутися за консультацією щодо формату проведення атестації, технічних питань або у разі появи будьяких непередбачених обставин.

До початку засідання екзаменаційної комісії у дистанційному форматі секретар в установлені терміни розсилає голові та членам екзаменаційної комісії на електронну пошту матеріали для захисту кваліфікаційних робіт.

Під час захисту роботи студент демонструє презентацію через режим демонстрації екрану, робить доповідь (виступ) перед камерою членам комісії і відповідає на усні запитання членів комісії. У разі виникнення технічних проблем, студенту задаються письмові запитання через інші технічні засоби.

У такому разі питання членів комісії озвучує технічний секретар. Студент відповідає усно або письмово з використанням технічних засобів.

У разі відключення здобувача від конференції через технічні причини протягом 5 хвилин необхідно здійснити повторне підключення. У разі виникнення під час складання атестації форс-мажорних обставин здобувач освіти повинен негайно повідомити секретаря екзаменаційної комісії про ці обставини за допомогою визначеного каналу зв'язку (телефон, месенджер тощо) з обов'язковою фото- або відеофіксацією об'єктивних чинників, що перешкоджають завершенню захисту кваліфікаційної роботи. За цих обставин можливість та час повторного проведення захисту визначається екзаменаційною комісією в індивідуальному порядку.

Оголошення результатів захисту кваліфікаційних робіт відбуватиметься у день захисту у режимі відеоконференції, час проведення якої оголошується секретарем екзаменаційної комісії.

Документальний супровід атестації здобувачів вищої освіти у формі кваліфікаційної роботи з використанням технологій дистанційного навчання.

На момент захисту кваліфікаційної роботи її паперовий примірник з власноручним підписом здобувача освіти та електронний варіант для подальшого розміщення в репозитарії має знаходитися в екзаменаційній комісії. Його надсилання може здійснюватися засобами поштового зв'язку.

Рішення екзаменаційної комісії про результат захисту кваліфікаційної роботи набирає чинності після одержання екзаменаційною комісією примірника роботи та після завершення оформлення супроводжувальних документів.

Після перевірки кваліфікаційної роботи науковим керівником та в разі його позитивного відгуку, електронний примірник роботи надсилається на нормоконтроль електронною поштою відповідальному викладачу. Нормоконтролер після перевірки роботи на відповідність вимогам нормативних документів, зокрема ДСТУ 3008:2015 «Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» робить відповідну відмітку в технічному завданні. Якщо результат позитивний, студент роздруковує та переплітає роботу. Якщо результат негативний, студент в найближчий час усуває недоліки та повторно відправляє викладачу роботу на перевірку до отримання позитивного результату.

Наявність відміток наукового керівника та нормоконтролера про погодження кваліфікаційної роботи, відгуки рецензента та наукового керівника є підставою для подання кваліфікаційної роботи на передзахист. Процес отримання підписаних оригіналів відгуків може бути здійснено за допомогою поштового зв'язку. На передзахист робота може бути надана в електронному форматі, відгуки – у вигляді сканкопій або фотокопій надсилаються електронною поштою. Передзахист відбувається у формі відеоконференції.

Цифровий запис процесу захисту кваліфікаційних робіт зберігається на кафедрі фізичної терапії та ерготерапії протягом року.